

tòrcer una lligadura amb un bastó o un altre objecte» (*Ci. F. Nat.*, p. 238 i gloss.); però *garrotat* seguí en l'ús conservador i de les comarques muntanyenques: *garrotat* 'amb la roba estretíssima' parlant dels presumits, Maldà (*Coll. B. V.*, 86); «la partida era senyalada en un mateix temps en llocs oposats, no mancant-hi may la dona tapada y *garrotada* dalt de la mula, ni tampoc l'Esparver fent o dihent això y allò», MrnVayreda (*Puny.* xv, 230, 181).

Acabem això afegint que a la Vall de Cardós donen a *lo garrot* el sentit 'part llenyosa del cànem que cau en bregar-lo' (Tavascan, 1934) i les altres accs. secundàries i usos figurats que documenten el *DAg.* i *AlcM*, i un parell de testimonis de les més corrents en els costumistes de la Renaix.: «al cap de pocs minuts s'havien reunit al voltant de l'agonejanta víctima una cinquantena d'homes --- portant a les mans, qui una aixada, qui una forca, qui un *garrot* y qui una escopeta», Genís Ag. (*Mercè de Bell.*, J. Fl. 1878, 208); «lligüi les potes de la guilla atravesades ab un *garrot*», Bosch de la Tri. (*Recorts d'un Exc.*, 165). I en conclusió tindrem que fos o no molt antic el mot en la llengua, aviat hi penetrà profundament, posant-hi vastes i fons dels arrels.

En castellà la penetració de *garrote* també ha estat forta, però sens dubte un poc menys profunda i menys àmplia: és característic de veure que fins a la segona meitat del S. XVI no vaig poder-ne aplegar més que dos testimonis (princ. i mj. S. XIV) i que tots dos es refereixen a una màquina de guerra o un projectil. En portuguès només des del S. XVII i es refereix al suplici. En canvi hi ha dates anteriors i de penetració bastant més forta en llengua d'oc: el tenim ja el 1331 en els Estatuts de l'Església de Magalona (*ARom.* III, 368), i amb l'acc. 'espècie de ballesta' apareix moltes vegades en el poema de la *Guerra de Navarra* de la fi del S. XIII (*ZRPb.* LII, 400) i en altres dos o tres textos del XIV.

Però només en el Nord de França tenim la sensació clara, pel que fa al període medieval, d'un mot de vast i multiforme arrelament, d'un mot que aquí es troba a casa seva, i des d'aquí ha d'haver irradiat, cosa gens estranya tractant-se d'armes, pertret i projectils. Essent així, encara que les aparences facin pensar en un derivat de *GARRA* 'cama', de seguida s'imposa a la nostra atenció el fet que mentre els descendents de *GARRA* en el N. i Centre de França comencen per *ja-*, en l'enorme documentació francesa i del Nord occità no es vegi en la família de *garrot* ni un sol document d'una variant amb *j-*: això sol ja ens obliga a descartar del tot i sense vacillar aqueixa connexió.

També hem de veure de seguida: 1) que allà el verb es presenta des del principi amb tanta força almenys com el substantiu; 2) que aquest apareix adés amb terminació *-t*, adés (i tant o més) amb *-c*; 3) que mentre a la fi del mot una i altra forma són antigues, en el verb les úniques són amb *-c* o els seus succedanis *-cb-* i *-k-*, des del S. XII, mentre que les formes verbals amb *-t-* en el verb són incomparablement més tardanes i no comencen fins a mj. S. XVI. Això sol ja ens

duu a la conclusió que és la forma amb *-k* l'originària, com sigui que en fi de mot ja s'anava en francès esborrant la distinció fonètica entre *-k* i *-t*, totes dues dèbils en els últims segles medievals, i *garrot* escrit amb *-t* no s'ha testificat mai abans de 1302, però davant la flexiva ja la *-k* final era muda des de molt abans i la *-t* sonava ben poc.

Decididament, i malgrat de les aparences d'antigor que puguin dar les formes en *-t* o *-te* de les altres llengües romàniques, havent-hi gran aparença d'un manlleu francès pertot, hem de comprendre que allò no és més que una aparença enganyosa, deguda al fet que *-ot* és una terminació adotzenada i *-oc* en polisíl·labs és ben rara: era doncs ben natural que el substantiu passés a la massa interminable dels mots en *-ot*.

D'altra banda aviat ens adonem també de la gran proporció de variants en *w-*, en *gua-* i en *va-*. Comprenem, doncs, tot seguit que estem davant un dels mots amb *w-* germànica inicial: un germanisme, doncs, i això lliga molt bé tractant-se de projectils, armes i contundència. Pensem, però, en un dilema, veient que la *r* va tan a prop d'aqueixa *w-/g-*: si es tracta verament de *WA-* o d'un grup *WR-*, car en aquest cas s'havia d'intercalar vocal intermèdia: el cas de *garancé* < *WRATJA*, *garaignon* < *WRAINJO*, *varangue* < *WRANGA*.

En tot cas, que l'arrel de l'etimón començava per *w-* i acabaria en *-k*, sembla deducció quasi inevitable a la vista de formes com les següents: *garochier* ja en Wace (S. XII) «serrer le chargement», norm. ant. *garochier* «barrer la route (à qn.)» (S. XIII), *guaroc* «trait d'arbalète» (1302), *waroqueau* «gros bâton nouveaux», des de 1393 a Valònia, Flandes i Picardia, i *desgarrocher* «fracasser, démolir» en diverses fonts des del segle XII fins a mj. XIII, *deswaroké* una altra vegada en el S. XII amb el sentit d'«accablé». Un verb *garoquer*, *garocher*, *varoque* continua tenint fins avui gran extensió per Valònia, Picardia, Normandia, Vendée, Poitou i Saintonge, amb els derivats *varoque*, *varocq* etc.; que havent-hi normalment pas de *wa-* a *ga-* això hagi estat incorporat a la família dels derivats de *GARRA*, prenent *-rr-* doble allà on la geminada es distingia, era inevitable, i ja en la forma amb *va-* del substantiu tenim l'acc. que es va escampar arreu per la Romània: norm. ant. *varocq* «gros bâton court qui sert à enrouler la corde d'un chariot; a serrer les gerbes etc.»³

Podem dir, doncs, que aquesta etimologia germànica i provinent del Nord de França està sòlidament provada i sense escrupols. Ja em pronunciava francament en aquest sentit en el meu *détingut* i *crític* article del *DCEC* (II, 696-7), fundat en un abundós anàlisi de les dades de Godefroy, Jaberg (*ASNSL* cxx, 96-8); Du C.; Sainéan (*Sources Indig.* I, 66; *BbZRPb.* x, 103, 140), tot i que abans vacillaven (o pensaven en *GARRA*) el *DGen.*, Gamillscheg (*EWFS*), M-L. (*REW*, 3690) i Bloch. Més tard, Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 273) ja ho veié millor i l'article de Wartburg (*FEW* XVII, 624-6) ha acabat de llevar tot dubte possible sobre el caràcter germànic de l'etimologia. Tots dos coincideixen a creure que ve d'una inicial *WR-*, i també això